

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація

Досліджено основні умови та фактори, що визначають рівень фінансової безпеки підприємств машинобудівної галузі. Зазначається, що саме аналіз факторів допомагає виявити сильні і слабкі сторони в діяльності підприємства і розробити заходи та напрями дії, за рахунок яких воно могло б підвищити стійкість розвитку та забезпечити свій успіх. У статті виявлено, що саме фінансова безпека підприємства схильна до впливу посилюючих і дестабілізуючих чинників як зовнішнього, так і внутрішнього впливу. Запропоновано класифікацію забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудівної галузі за трьома складовими економічного процесу: засобів отримання доходу; методів збереження активів та шляхів витрачання доходу.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, фактори впливу, машинобудівна галузь, діяльність підприємства.

А. В. Сусіденко,

Вінницький торгово-економический институт КНТЭУ, г. Винница

АНАЛИЗ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ

Аннотация

Проанализированы основные условия и факторы, определяющие уровень финансовой безопасности предприятий машиностроительной отрасли. Отмечается, что именно анализ факторов помогает выявить сильные и слабые стороны в деятельности предприятия и разработать меры и действия, за счет которых оно могло бы повысить устойчивость развития и обеспечить свой успех. В статье выявлено, что именно финансовая безопасность предприятия подвержена влиянию усиливающих и дестабилизирующих факторов как внешнего, так и внутреннего воздействия. Предложена классификация обеспечения финансовой безопасности предприятий машиностроительной отрасли по трем составляющим экономического процесса: средств получения дохода; методов сохранения активов и путей траты дохода.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, факторы влияния, машиностроительная отрасль, деятельность предприятия.

Постановка проблеми. Дослідження основних методів оцінки забезпечення фінансової безпеки підприємств, виявлення основних чинників, які на них впливають, є необхідним у розумінні даної тематики. На сьогоднішньому етапі стає актуальним розробка системи заходів, які зменшать чи взагалі усунуть значний негативний вплив чинників на фінансову систему сучасного підприємства.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аналіз факторів, які впливають на фінансову безпеку підприємства, розглядалася багатьма вченими-економістами. Проте варто зазначити, що у науковій літературі

немає узгодженої думки стосовно складу та класифікації факторів, які здійснюють вплив на формування фінансової безпеки підприємств, зокрема підприємств машинобудівної галузі. Найчастіше їх поділяють на дві групи: внутрішні і зовнішні. Вони формуються з урахуванням факторів, які впливають на стан економічної безпеки підприємства загалом.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого Вами завдання. У сучасному світі впевненість у захищеності фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин відіграє важливу роль. Адже високий рівень фінансової захищеності підприємства гарантує не тільки стабільне та максимально ефективне функціонування, а також високий потенціал розвитку підприємства в майбутньому, певну гарантію суб'єктам господарювання в постійній наявності фінансових ресурсів, що і визначає актуальність даної статті.

Виклад основного матеріалу. Умовами, що визначають рівень фінансової безпеки підприємства, є її основні фактори, що визначають причину, рушійну силу будь-якого процесу або явища. Для забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства на ринку необхідно виявити фактори, що впливають на діяльність підприємства як ззовні, так і зсередини. У свою чергу, аналіз факторів допомагає виявити сильні і слабкі сторони в діяльності підприємства і розробити заходи та напрями дії, за рахунок яких воно могло б підвищити стійкість розвитку та забезпечити свій успіх. Від того, наскільки повно визначено склад чинників, наскільки точно оцінений рівень інтенсивності їх прояву і можливого збитку або прибутку, залежить ефективність побудови всієї системи забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Так, М. А. Бендиков внутрішні фактори фінансової безпеки підприємства вважає за необхідне розділити на наступні групи:

- матеріально-ресурсне забезпечення виробництва, що визначає ресурси і можливості підприємства, зокрема, найбільш важливими в цій групі є виробничі фактори (будівлі, споруди, машини і механізми, устаткування, земля, сировина і матеріали, паливо, енергія, робоча сила);
- забезпечення економічного і технічного розвитку підприємства (інновації, інвестиції, організація праці та виробництва, підвищення кваліфікації працівників);
- досягнення високого рівня рентабельності (високоєфективна комерційна і постачальницька діяльність) [1, с. 18–19].

Дослідниця Т. Ю. Загорельська до внутрішніх факторів фінансової безпеки відносить: галузеві особливості підприємства; структуру виробленої продукції (робіт, послуг), її частку в загальному платоспроможному попиті; розмір оплаченого статутного капіталу; величину витрат, їх динаміку порівняно з

грошовими доходами; стан майна і фінансових ресурсів підприємства, їх склад і структуру [6, с. 111].

Іншу думку має М. В. Фоміна, яка розділяє внутрішні фактори фінансової безпеки підприємства на основні і другорядні. У свою чергу, основні фактори фінансової безпеки підприємства науковець класифікує на виробничі, до яких відносяться засоби і предмети праці, а також безпосередньо сама робота, і невиробничі, зокрема фактори професійного розвитку колективу, природно-охоронної діяльності та постачальницько-збутові. Неосновними внутрішніми факторами фінансової безпеки підприємства, на її думку, є структурні зрушення, порушення господарської і технологічної дисципліни [11, с. 7].

На думку Н. А. Гринюк, найважливішими внутрішніми факторами, що впливають на фінансову безпеку підприємства, є збут, виробництво продукції, інновації, система комунікацій, реклама, робота з персоналом, його мотивація, інфраструктура ринку, якість управлінського і бухгалтерського обліку, а також коректна діагностика фінансово-господарської діяльності [3, с. 8–9].

С. Кульпінський стверджує: чим більша швидкість оборотності дебіторської заборгованості, прибутковість реалізації продукції і частка власних оборотних коштів, тим безпечніший фінансовий стан підприємства [8, с. 35].

Р. С. Папехин підкреслює, що фінансова безпека залежить від ефективності маркетингової та виробничої діяльності підприємства, а також від рівня його кадрового потенціалу та організаційної культури [10, с. 9].

Автор А. Л. Бесєдін вважає, що зовнішні чинники фінансової безпеки підприємства відображають економічну ситуацію в державі і за кордоном, в окремих регіонах і на галузевих ринках. Найважливішими з них є величина податкових ставок, рівень відсотків за кредитами, ступінь монополізації галузі, кон'юнктура ринку та інвестиційна активність підприємства [2, с. 66].

Ф. В. Євдокимов підкреслює, що на фінансову безпеку підприємства впливають економічні умови господарювання; стан техніки і технології; платоспроможний попит і рівень доходів споживачів; податкова і кредитна політика уряду; законодавчі акти, якими регламентується діяльність підприємства, а також зовнішньоекономічні зв'язки [5, с. 112–117].

На нашу думку, спільним у наведених класифікаціях є те, що фактори класифікуються за сферою виникнення, а тому може бути використана для характеристики як економічної безпеки загалом, так і окремих її елементів (в тому числі фінансової).

Вчені І. А. Бланк, С. П. Дубецька, С. М. Ільяшенко, Т. Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева та Р. С. Папехин представляють зовнішнє середовище підприємства у формі домінантної ієрархії, на першому рівні якої мезо-, а на

другому – макрочинники. На їхню думку, перші безпосередньо впливають на фінансову стабільність функціонування підприємства, а другі опосередковано диктують умови його господарювання. Так, Т. Б. Кузенко до складу мезофакторів фінансової безпеки підприємства відносить ринок і господарські зв'язки [7, с. 28].

Л. С. Мартюшева підкреслює, що мезофакторами фінансової безпеки підприємства є постачальники, споживачі, товари-замінники, потенційна конкуренція, суперництво підприємств та промислові взаємини [9, с. 237]. На наш погляд, чинники «потенційна конкуренція» і «суперництво підприємств» ідентичні за своїм економічним змістом. Адже конкуренція – це, насамперед, суперництво підприємств [4, с. 159–161]. Також варто зазначити, що промислові відносини виникають як всередині підприємства, тобто між його працівниками, так і за його межами, тобто між підприємством і його контрагентами. Тому вони мають не тільки зовнішній, але і внутрішній характер.

С. Кульпінський стверджує, що на фінансову безпеку підприємства впливають економічні, науково-технічні, природні, соціально-політичні, соціально-культурні, екологічні і демографічні фактори. Він вважає, що до складу економічних факторів відносяться рівень інфляції, зайнятості і доходів населення; до науково-технічних – технічний рівень машин, обладнання та предметів праці, а також нематеріальних активів, до природних – наявність екстремальних умов [8, с. 36].

Отже, як бачимо, наведені системи класифікацій більшою мірою є характерними для мега-, мезо- та макроекономічних рівнів формування фінансової безпеки.

Різноманіття розглянутих підходів зумовлено складністю і комплексністю факторів, що здійснюють вплив. Узагальнюючи досліджені джерела і думки науковців, вважаємо за доцільне запропонувати власну класифікацію факторів забезпечення фінансової безпеки підприємства. Окрім джерел виникнення, фактори варто класифікувати за напрямом впливу на фінансовий результат – стимулюючі та дестабілізуючі; за систематичністю впливу – як постійні, регулярні, нерегулярні; за можливістю та способом оцінки – як кількісні та якісні (див табл. 1).

Таблиця 1

Групування факторів забезпечення фінансової безпеки підприємств*

Ознака 1	Класифікаційна характеристика 2	
За напрямом впливу на результат	Стимулюючі Дестабілізуючі	
За джерелом виникнення	Зовнішні	макрорівня мезорівня мікрорівня

1	2
	Внутрішні
	управлінські
	операційні
	інвестиційні
	фінансові
За причинами нестачі фінансових ресурсів	Нераціональна структура активів і пасивів Незбалансованість інвестиційної політики Наявність безнадійної дебіторської заборгованості Нераціональне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості Неефективні дивідендна політика Невчасні антикризові заходи тощо
За систематичністю впливу	Постійні Регулярні Нерегулярні
За характером впливу	Загальні Специфічні
За можливістю та способом оцінки	Кількісні Якісні

*Джерело: розроблено автором

Отже, забезпечення фінансової безпеки підприємства залежить від цілого комплексу факторів. Їх комбінація є передумовою формування і забезпечення необхідного рівня безпеки. Залежно від напрямку впливу та джерел їх виникнення фактори можуть здійснювати вплив на внутрішню чи зовнішню фінансову безпеку, що у сукупності визначить загальний стан забезпечення фінансової безпеки підприємства (рис. 1).

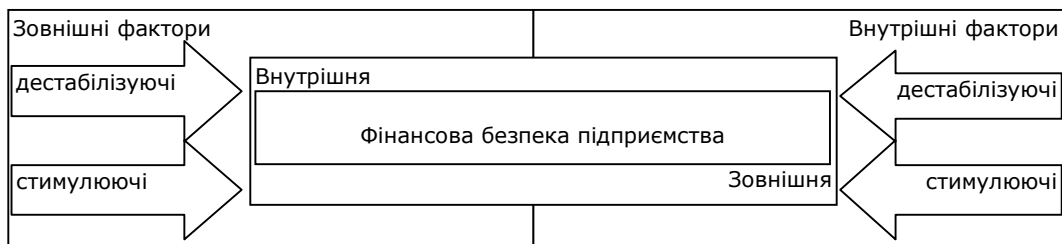

Рис. 1. Загальна схема впливу факторів на фінансову безпеку підприємства*

*Джерело: розроблено автором

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Було доведено, що саме фінансова безпека підприємства схильна до впливу посилюючих і дестабілізуючих чинників як зовнішнього, так і внутрішнього впливу, які у своїй сукупності стосується трьох складових економічного процесу: засобів отримання доходу; методів збереження активів та шляхів витрачання доходу.

Список використаних джерел:

1. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / М. А. Бендиков // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 2. – С. 17–29.

2. Беседин А. Л. Экономическая безопасность предприятия в контексте системного подхода к решению проблемы защиты конфиденциальной информации / А. Л. Беседин, В. В. Беляев // Финансы и кредит. – 2004. – № 27. – С. 63–68.
3. Гринюк Н. А. Інноваційні підходи до вивчення стану фінансової безпеки підприємств України / Н. А. Гринюк // Проблеми науки. – 2009. – №1. – С. 8–15.
4. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємств України // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. – К. : Вид-во Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. – С. 146–172.
5. Євдокимов Ф. І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства / Ф. І. Євдокимов, О. В. Мізіна, О. О. Бородіна // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Донецьк : ДонНТУ, 2002. – Вип. 46. – 216 с.
6. Загорельская Т. Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления / Т. Ю. Загорельская // Наук. праці ДНТУ. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – Вип. 103-4. – С. 215–218.
7. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т. Б. Кузенко // БИЗНЕС-ИНФОРМ. – 2007. – № 12 (1). – С. 27–29.
8. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський // Фінансова консультація. – 2000. – № 5. – С. 34–40.
9. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємства / Л. С. Мартюшева, Т. Е. Петровська, Н. І. Трихліб // Коммунальное хозяйство городов : наук.-техн. сб. – К. : Техніка, 2006. – Вип. 71. – С. 235–238.
10. Папехин Р. С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий / Р. С. Папехин // Взгляд молодых ученых на экономические и финансовые реформы в России : сб. ст. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2007. – 16 с.
11. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія / М. В. Фоміна. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 140 с.

Oleksiy Susidenko,

Vinnitsa Trade and Economic Institute of KNTEU, Vinnitsa

ANALYSIS OF THE FINANCIAL SECURITY OF ENTERPRISES OF MACHINE-BUILDING INDUSTRY

Annotation

The main conditions and factors that determine the level of financial security of enterprises of machine-building industry are analyzed. It is noted that the analysis is of the factors which helps to identify strengths and weaknesses in the enterprise and to develop measures and lines of action, through which it could improve sustainability and to ensure its success. The article revealed that the financial security of the company is influenced by augmentative and destabilizing factors of both external and internal exposure. Classification of financial security of machine-building enterprises in three dimensions in the economic process: sources of income; methods of preservation of assets and ways of spending income is proposed.

Keywords: financial security company, factors of influence, machinery industry, the activities of the enterprise.

References:

1. Bendikov, M.A. (2002). Economic security of industrial enterprise in the conditions of crisis development. *Menedzhment v Rossii i za rubezhom [Management in Russia and abroad]*, vol. 2, pp. 17-29 (in Russ).

2. Besedin, A.L. Belyaev, V.V. (2004). Economic security in the context of a systematic approach to solving the problem of the protection of confidential information. *Finansy i kredit [Finances and Credit]*, vol. 27, pp. 63-68 (in Russ).
3. Grynyuk, N.A. (2009). Innovative approaches to the study of the financial security of enterprises Ukraine. [Problems of science], vol. 1, pp. 8-15 (in Ukr.).
4. Dubetskiy, S.P. (2003). Economic security of Ukraine. *Nederzhavna systema bezpeky pidpriemnytstva iak sub'iekt natsional'noi bezpeky Ukrainy. Mat. nauk.-prakt. konf. [Non-security system as an enterprise of National Security Ukraine. Mat. of Sci. Prac. Conf.]*. Kyiv, pp. 146-172 (in Ukr.).
5. Evdokimov, F.I., Mizin, A.V., Borodin, A.A. (2002). Generalizing estimation of the financial component of economic security. *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu [Proceedings of Donetsk National Technical University]*. Donetsk, Donetsk National Technical University, vol. 46, 216 p. (in Ukr.).
6. Zagorelskaya, T.Y. (2006). Financial security of the enterprise as an object of management. *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu [Science. pratsi DNTU]*. Donetsk National Technical University, Donetsk, vol. 103-4, pp. 215-218 (in Russ).
7. Kuzenko, T.B. (2007). Management of financial security in the enterprise. *BIZNES-INFORM [BUSINESS INFORM]*, vol. 12 (1), pp. 27-29 (in Russ).
8. Kulpinskyy, C. (2000). The role of financial security of Ukraine in deepening integration with European countries. *Finansova konsul'tatsiia [Financial Advice]*, vol. 5, pp. 34-40 (in Ukr.).
9. Martyshev, L.S., Peters, T.E., Tryhlib, N.I. (2006). Financial security company. *Kommunal'noe hozjajstvo gorodov [Kommunalnoe Improvement cities]*. Technology, Kyiv, vol. 71, pp. 235-238 (in Ukr.).
10. Papehin, R.S. (2007). Indicators of financial security of the enterprises. *Vzglyad molodyh uchenyh na jekonomicheskie i finansovye reformy v Rossii [Look young scientists on economic and financial reforms in Russia]*. Volgograd Science Publishing House, Volgograd, 16 p. (in Russ).
11. Fomin, M.V. (2005). *Problemy ekonomichno bezpechnoho rozvytku pidpriemstv: teoriia i praktyka [Problems economically sound development companies: Theory and Practice]*. DonDUET, Donetsk, 140 p. (in Ukr.).

